

Motion till riksdagen

1987/88:A705

av Lars Werner m. fl. (vpk)
om den fackliga verksamheten i transnationella
företag

Ett dominerande drag i den strukturomvandling som den svenska industrin för närvarande genomgår är en accelererande transnationalisering. En av fördelarna med transnationalisering av industrin, från företagets synpunkt, är den s. k. riskspridningen, som bl. a. innebär att företagen får möjlighet att genomföra överflyttning av produktionen från ett land till ett annat och att motverka effekterna av eventuella fackliga aktioner. Det ger företagen möjligheter att utöva påtryckningar och ger dem ett övertag i förhållande till den fackliga rörelsen, genom att spela ut de fackliga organisationerna i olika länder mot varandra. De fackliga organisationerna har svårt att skaffa sig en riktig bild av företagets ekonomiska situation. De transnationella företagen har möjligheter att dölja vinsterna eller föra över dem till enheter i andra länder.

Den uppmärksammade sammanslagningen av det transnationella bolaget ASEA och Brown Boveri (BBC) godkändes av regeringen 1987-10-12. Affären är ett led i en utveckling där svenska transnationella företag endera går samman med utländska företag, köper upp bolag i andra länder eller investerar allt mer utomlands. De transnationella företagen blir alltmer "överstatliga" institutioner som styr och beslutar utvecklingen för nationer och folk. De spelar ut nationella intressen och fackliga organisationer mot varandra bl. a. genom överflyttning av produktion, forskning och ledningsfunktioner från ett land till ett annat.

Samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri ställer den fackliga maktpositionen i blyxtbelysning. Produktion, forskning och ledningsfunktioner kan flyttas utan att facket har lagliga möjligheter att förhindra detta. En facklig vetorätt mot utflyttning av verksamhet till annat land är ett rimligt krav för att kunna hävda arbetarnas och nationens intressen.

I förhandlingarna med de fackliga organisationerna om samgåendet har ASEA, med stöd av SAF, vägrat att i avtal göra upp om möjligheterna till facklig samverkan inom den nya koncernen ASEA-Brown Boveri.

De fackliga organisationerna har inte haft något stöd för facklig samverkan i svensk lagstiftning. Där har SAFs linje fått råda och alla arbetsrättsliga krav avvisats. I stället har hoppet stått till att frågan skulle lösas avtalsvägen mellan parterna. Nu förefaller det som att avtalsvägen är stängd när det gäller att få transnationella koncerner att bekosta internationellt samarbete mellan fackliga organisationer inom en koncern.

För de arbetande och dess fackliga organisationer är det livsnödvärdigt med en internationell samverkan som kan motverka de transnationella koncernernas makt.

Under senare år har vi i Sverige haft flera uppmärksammade fall där utländska företag inte respekterat de regler som bör gälla vid umgänge mellan parterna på arbetsmarknaden. Ofta fattas viktiga beslut i utlandsägda koncerner utan att de anställda som berörs får möjlighet till insyn, information och förhandling. Många företag vägrar de fackliga organisationerna möjlighet till kontakt med de verkliga beslutsfattarna i koncernen.

Det är uppenbart att transnationaliseringen av industrin ställer mycket stora krav på det fackliga arbetet. Det bör därför vara ett svenskt samhällsintresse att underlätta för våra fackliga organisationer att samarbeta med fackföreningar i andra länder. Särskilt angeläget är detta med tanke på att Svenska arbetsgivareföreningen motarbetar en mer aktiv facklig bevakning av de transnationella företagen. Genom ett cirkulär i december 1979 begär man av sina medlemmar att de inte skall acceptera att utländska koncernbildningar förhandlar med svenska fackliga organisationer om t. ex. investeringar, att de inte skall underlätta internationellt fackligt koncernsamarbete och att de skall binda internationella uppföranderegler genom avtal.

De svenska imperialistiska koncernerna går mot en utveckling där de har nästan lika många anställda utomlands som i Sverige. De 80 största svenska industrikoncernerna hade 1983 406 000 anställda i Sverige och 304 000 anställda utomlands, och antalet anställda utomlands ökar. Dessutom ökar investeringarna utomlands, vilket är ett ännu tydligare tecken på i vilken riktning utvecklingen går. 1985 uppgick utlandsinvesteringarna i de imperialistiska svenska företagen till någonstans mellan 40 och 50 miljarder. Därav har riksbanken gett tillstånd till ca 15 miljarder i direkta utlandsinvesteringar. 1986 visar på en snabb ökning. Efter åtta månader omfattade tillstånden drygt 21 miljarder kronor mot 11 miljarder vid motsvarande tidpunkt 1985. De imperialistiska koncernernas makt ökar och de fackliga organisationernas möjligheter att påverka minskar genom denna enorma förskjutning och maktkoncentration.

Behovet av kontakter mellan koncernernas fackliga organisationer erkänns i OECDs riktlinjer för transnationella företag. De kontakterna är en nödvändig förutsättning för en effektiv facklig verksamhet i transnationaliseringens tidevarv.

Enligt LO och TCO bör resurser för internationellt fackligt samarbete utgå till de lokala fackklubbarna från resp. företag eller koncern. Några svenska transnationella företag har visat förståelse för detta och har ekonomiskt bidragit för att underlätta ökad facklig verksamhet inom hela det transnationella företagens verksamhetsområde. Dessa företag är dock alltså i minoritet. Mot denna bakgrund bör den svenska regeringen ta initiativ till lagstiftning som ålägger de svenska transnationella företagen i Sverige att bekosta det internationella samarbetet mellan fackliga organisationer inom resp. företag eller koncern.

Hemställan

Mot. 1987/88
A705

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om facklig vetorätt mot utflyttning av verksamhet till annat land,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som ålägger svenska transnationella företag samt utländska transnationella företag verksamma i Sverige att bekosta de fackliga organisationernas samarbete inom koncernen.

Stockholm i januari 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)